

FOL

TESELLİLER

FOL 125

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 113
SENECA 01

TESELLİLER
SENECA

ÇEVİREN: KENAN SARIALIOĞLU

ÖZGÜN ADI: *DIALOGUES III, CONSOLATIONS*
EDİSYON: PARIS 1950

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-625-7307-40-6

BASKI: AYRINTI BASIM YAY. VE MAT. HİZ. SAN. TİC. A.Ş.
MATBAA SERTİFİKA NO: 49599

1. BASKI: HAZİRAN 2021

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

TESELLİLER

SENECA

ÇEVİREN
KENAN SARIALIOĞLU

SENECA

Romalı filozof, devlet adamı ve tragedya yazarı. MS. 1. yüzyılın ortalarında Roma'nın en önde gelen düşünce insanlarından ve Neron'un hükümdarlığının ilk döneminde imparatorluk politikasına yön veren kişilerdendir. Babası Lucius Annaeus Seneca Roma'nın ünlü retorik öğretmenlerinden biridir. Genç Seneca, Roma'da hitabet ve felsefe eğitimi aldı. MS. 31'de avukatlık yapmaya başladı ve siyasete atıldı. 41'de İmparator Claudius, yeğeniyle zina yaptığı gerekçesiyle Seneca'yı Korsika'ya sürgüne yolladı. Seneca burada doğa bilimleri ve felsefe üzerine çalıştı; *Teselliler* başlıklı üç inceleme yazdı. Neron'un imparator olmadan önce özel öğretmenliğini yaptı ve kendisine güçlü bir çevre edindi. Neron'un imparator olmasıyla tekrar siyasete girdi. Komutan Burrus ile birlikte Roma'nın sorunlarına reform niteliğinde çözümler getirdi. MS. 65'te Neron'un kendisine düzenlenen bir komploya karışmakla suçlandı ve İmparator'un buyruğuna uyarak kendini öldürdü. Başlıca eserleri: *Ahlaki Mektuplar*, *Ruh Dinginliği Üzerine*, *Medea*, *Tanrisal Öngörü*, *Bilgenin Sarsılmazlığı*, *Mutlu Yaşam Üzerinel Yaşamın Kısalığı Üzerine*.

KENAN SARIALIOĞLU

Trabzon, Of doğumlu (1946). Kimya mühendisliği önlisans eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünü bitirdi. Karadeniz Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi (1984-87), Trabzon Belediyesinde Kültür Müdürü (1990-95), Trabzon İl Kültür Müdürü (1996-97) ve Gümüşhane İl Kültür Müdürü olarak görev yaptı. Mardun Artuklu Üniversitesi Felsefe bölümünden emekliye ayrıldı. Başlıca eserleri: *Materyalizm ve Ahlâk* (1999); *Cioran: Tebessüm, Sırtma ve Ötesi* (2019); *Spinoza: Bir İspinozun Sevgi Çağrısı* (2019); Ömer Hayyam, *Bir Çöl Rüzgârı Ömrümüz* (1995); Sadi, *Ateş ve İpek* (1999); Mevlânâ, *Hiç kimse ve Dolunay* (1999); Cioran, *Doğmuş Olmanın Sakıncası Üzerine* (2001); Cioran, *Varolma Eğilimi* (2002); Chamfort, *Soğuk Kül* (2003); Nietzsche, *İnsan: Çoğul ve Tek Başma* (2019); Sartre, *Heyecanlar Üzerine Bir Kuram Taslağı* (2018).

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
RENÉ WALTZ	
BİRİNCİ KISIM	
MARCIA'YA TESELLİ	15
İKİNCİ KISIM	
HELVIA'YA TESELLİ	59
ÜÇÜNCÜ KISIM	
POLYBIUS'A TESELLİ	93
DİZİN	123

SUNUŞ:
TESELLİLER'İN ÖZYAPISI VE ÖZGÜNLÜĞÜ

RENÉ WALTZ

Ambrosianus'un 'Diyaloglar' (*Dialogi*)¹ ortak adını verdiği Seneca'nın ahlakla ilgili on iki kadar kitapçığı, üç 'Teselli'yi ya da daha doğru ifadeyle 'Teselli Üzerine' (*De Consolatione*) üç yapıtı simgeler; bunlardan biri Marcia adında Romalı bir kadına, öbürü annesi Helvia'ya, üçüncüsü de İmparator Claudius'un dilekçe yazmanı azatlı Polybius'a seslenir. Konu açısından temelde benzer, ama kullanılışları ve onları doğuran koşulları farklı olan bu üç yapıtı, biz elinizdeki ciltte bir araya getirdik.

Bunlar İlkçağ ahlakçılarının ve bu çağın kurallarını, yöntemini ve geleneklerini sürdürenlerin bile isteye çalıştığı özgün bir yazınsal türe özgü yapıtlardır.² Filozoflar, özellikle Stoacı filozoflar kendilerini bir tür özel görevli gibi görüyor, bir görevi yerine getirir gibi bu işi yapıyorlardı; içlerinde tam insanlığı barındıran en üst derecede yakınlar ve dostlar da bundan yararlanmalıydılar. Onlar, söylendiğine göre, vicdanların yönetmeni rolünü oynuyorlardı; aynı zamanda öğütlerini ve azarlarını hemcinslerin olası en büyük çoğunluğuna sunmakla meşguldüler. Çevrelerinde sevdikleri bir varlığın kaybına üzülen ve tek başına acısının üstünden gelemeyen bir kişi gördüklerinde ona el uzatıyorlar,

¹ Bkz. *Diyaloglar*'ın 1. Böl., Giriş, sayfa XI ve devamı. *Ambrosianus*'ta Marcia'ya, Polybius'a ve Helvia'ya Teselliler'in her biri *Dialogi*'nin VI., XI. ve XII. kitaplarını oluşturur.

² Bkz. C. Martha, *Etudes morales sur l'Antiquité*, (Paris, Hachette, 1882), s. 135-189: *Les Consolations dans l'Antiquité*.

DİZİN

A

acı 12, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 31, 35, 36, 37, 40, 43, 44, 45, 50, 54, 63, 64, 83, 85, 87, 89, 90, 100, 101, 102, 103, 106, 112, 117, 120, 121 122; ~ hissetmek 85; ~larımızdan kaynaklanan duygular 86; ~ları dindirmek 62; ~yı bastırmak 87; ~yı frenlemek 62; yoğun ~lar 62, 116
açgözlülük 81, 85, 107
adalet kaygısı 108
Afrika 56, 69, 74, 80
Agrippina 61
ahlak 11, 12, 54
ahlaksal değer 95
Aka kentleri 68
akıl 21, 23, 37, 71, 8196, 116
Albe 119
aldatıcı rahatlamalar 100
amansız yaralar 66
anaç duygular 89
anımsama 122
anne 24, 54, 84, 86; ~ şefkati 61
Antenor 70
Apicius 77
araştırma 67, 87
Arethuse çeşmesi 40
Aureus 24, 26
Aristides 82
Arkadya 70
aşığılanma 81
aşırılık 118
aşk arzuları 81
Athena 41
Atinalı 69
Augustus 17, 21, 22, 24, 36, 113, 116
avuntu 34, 64, 84; ~nun kaynağı 90
azap 27, 45, 107

B

baht 103
belagat 20, 61
beşerî: ~ bilgiler 87; ~ ve ilahî ilimler 73
beyhude azaplar 87
Bibulus 36
bilge(ler) 50, 65, 66; ~in kılavuzluğu 65
bilgelğin temel kuralları 87
boyun eğmek 31
Britanya 36, 95, 113
Brutus 17, 37, 71, 73, 74, 117
bunalım 30
bütün kirlerden arınmış bir ruha sahip olmak 100
Büyük Yunanistan 69

C

Caius 38, 114, 116
Caligula 17, 18, 61, 76, 119
Capitol 77
Catilina 47
Cato 74, 82
Caton 47, 55
cenaze; ~ alayları 118; ~ günü 22; ~ tören(ler)i 42, 119
Cermenler 69
cesaret 19, 22, 26, 29, 37, 38, 64, 75, 84, 86, 91, 102, 110, 114, 115, 118
ceset 37
ceza 31, 81
Charybde 40
Cicero 41, 47, 74, 110
ciddi konular 106
cinsiyet 19, 20, 21, 84, 85; ~in ruhsal zayıflığı 19
Claudius 7, 11, 14, 61, 73, 95, 105, 113

Cloelia 38
 Cordus 17, 19, 51, 52, 56
 Cornelia 38, 85, 86
 Cossyra 67
 Cotta 86
 cumhuriyet 20, 73

Ç
 çabalar 83
 çalışma 67, 84, 87, 88, 105
 çare 87, 104, 105
 çocuk(lar) 19, 29, 34, 39, 41, 42, 53,
 85, 88, 115
 çocukluk 49

D
 darbe 21, 84
 dayanak 112
 defnelerle sarılmış kapılar 118
 deha 20, 103
 delilik 80, 106
 Denys 41
 despotizm 41
 destek 40, 88, 114
 devingen 68
 dilekçe 11, 95, 96, 104
 Diomedes 70
 direnç 112
 doğa 7, 20, 27, 41, 51, 65, 71, 76, 78,
 97, 109, 110, 116; ~dan 27, 50; ~m
 27, 37, 45, 46, 50, 55, 78, 97, 106,
 108, 119, 121
 doğurganlık 85
 dostlar 11, 19, 98
 Drusilla 119
 Drusus 22, 23, 24, 25, 37, 38, 117
 duygusal bağlılık 102
 duygusuzluk 85
 dünya: ~nın yedi harikası 97; ~ ni-
 metleri 73
 düşüncesizlik 25, 110

E
 ebedî 54; ezeli~ 49, 104, 107
 ebedileştirme 121
 ebedilik 32
 ebediyet 92
 edebiyat 12, 73, 99, 100, 106

edep 50, 85
 eleştiri 25
 Emilianus 115
 entelektüel değer 95
 erken gelişmişlik 53
 Euander 70
 evreni yeniden kurma 58
 evrensel: ~ önyargı 66; ~ hata 49
 ezopik masallar 106

F
 Fabianus 53
 feda etme 89
 fedakârlık(lar) 19, 104
 felaket 26, 69, 84
 felek 65
 felsefe 7, 53, 74, 95
 filozof 7, 24, 26

G
 Galya 69, 70
 Galyalılar 69
 Gaton 50
 gençlik çağı 49
 Germanicus 37, 117, 118
 Germanya 22, 113, 117
 göçmen(ler) 68, 69
 göksel 55, 68, 72; ~ nesnelere 68
 gök yolculuğu 52
 gönenç 65
 gönül: ~ hazları 30; ~ yüceliği 113,
 114, 118
 gözyaş(lar)ı 22, 35, 98, 100, 112,
 117, 121
 Gracchus 38, 85, 86
 Grekçe 95
 Grek dili 99
 güvence 28, 50, 104, 113
 güvenlik 108
 Gyare 67

H
 hafifleme 112
 hakikat 13, 14, 20, 54, 55, 92
 hakkaniyet 89, 121
 haksızlık 39, 98
 halk göçleri 70
 hatıra 86

hayat 25; ~a ağlayarak başlamak 101
 haz: buruk ~ 100; ~ yaratan şey 33
 Helvia 11, 14, 59, 61, 62, 83, 88
 Hercules 20, 34, 35
 Herkül 51, 80
 hiçlik 45, 48, 107, 115
 Hindistan 68
 Homeros 80, 95, 105, 111
 hor görülme 82
 hoşnutluk 65
 huzur 39, 87, 89, 90, 92, 108
 huzursuzluk tohumları 100
 hükümdar 114, 118, 119
 hüznün 25

I

ıstırap 28, 62; ~ yasası 116

İ

içdeniz 69
 ihtiras 78
 ihtiyarlık 32, 49
 iktidar okları 91
 ilahî soluk 71
 İlkçağ 11, 12, 13, 50, 78, 80
 imparatorluk 7, 98, 116
 insan 26, 31, 32, 34, 37, 41, 47, 48, 49,
 51, 57, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 73,
 78, 81, 82, 97, 100, 101, 103, 107,
 114, 116, 117, 118, 119, 120, 122;~i
 13, 19, 23, 40, 48, 50, 72, 99, 106,
 107, 110, 120; ~ ruhunun kökeni 68
 irade 89
 İskidos 67
 İskit ülkesi 68
 İspanya 69, 74
 İtalya 22, 23, 37, 40, 69, 70, 77, 120
 iyileşme 90
 iyilik 45, 99, 107

J

Julia Augusta 24, 36, 61, 116
 Julius Sezar 36
 Jüpiter 35, 77

K

kader 29, 84, 85, 87, 97, 99, 100,
 111, 114, 117

kadın(lar) 17, 27, 31, 78, 85, 86, 87,
 90; ~ca zayıflık 84
 kamuoyu 25
 kamusal hor görü 67
 kaos 97
 Kapitol 35
 kardeş 22, 42, 101, 102, 103, 106,
 115, 116, 118; ~ acısı 118
 Kartaca 97
 Kartacalılar 69, 80
 kaygı 27, 54
 kayıp 118
 keder 62, 88, 105
 kefen 90
 Kıbrıs 47
 kırılmış onur 67
 kısmet 49
 kıvanç 88, 98
 konsüllük 82
 Korint 97
 korku 20, 64, 81, 106, 107
 Korsika 7, 14, 61, 96
 Korsikalılar 71
 köle 45; ~ sahibi 80
 kölelik 19, 47
 kötülük(ler) 35, 39, 45, 66, 67, 75,
 81, 82
 kötü talih 120
 kurban 35, 56, 107, 112, 117
 kurtarmak 12, 99
 Kutsal Yol 38
 küstahlık 83

L

Latince 12, 95, 122
 layık olma 99
 Livia 21, 22, 24
 liyakat 88
 Lucius Bibulus 36
 Lucius Sulla 34
 Lucretia 37
 Lucullus 116
 lütuf dilekçesi 113
 lütüfkârlık 113

M

manevi; ~ âlem 72; ~ yara 117
 Marcellus 21, 22, 73, 74, 75, 116

- Marcia 11, 14, 15, 17, 18, 19, 26, 27, 29, 32, 38, 39, 45, 46, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 116
- Marius 71
- Marsilya 70
- masumiyet 114
- Mela 61, 88
- Menenius Agrippa 80, 81
- merhamet 14, 35, 114
- Metilius 17, 39, 53, 55
- mezar 38, 90, 91
- Mısır 47, 74, 90, 91
- Midilli 73, 74
- Milet 69
- mukadderat 111
- mutluluk 22, 33, 45, 47, 50, 51, 63, 65, 88, 99, 107, 108, 109; ~un sürmesi 63
- müsriplik 80
- mütevazı 77, 85, 103, 108
- N
- nankörlük 109
- Napoli 47
- Novatilla 89
- Novatus 61, 88, 89
- Numancia 97
- O
- Octavia 21, 22, 116
- Ö
- ödünç verilen yaşam 111
- öfke 12, 19, 27
- ölüler 26, 44, 45
- ölüm 12, 17, 19, 26, 27, 32, 36, 44, 45, 46, 48, 49, 52, 56, 61, 81, 91, 97, 110, 114, 117; ~den korkmak 40; ~e borçlu olduğumuz haraç 119; ~e mahkûm eden yasa 111; ~endişesi 81; ~ün birbirinden ayırdığı sayısız kardeş 116
- ölümlü 31, 55, 97, 110, 113, 116; ~ hayatın kusurları 55; ~lerin dünyası 39
- ölümsüzlük 32, 40
- ömür 48, 76, 101, 110, 111
- öncesizlik-sonrasızlık 48
- övgü 46, 53, 95, 96, 112
- övünç kaynağı 78, 85, 120
- öz duygular 88
- özgürlük 45, 103, 108
- özlem 101
- özsaygı 121
- özveri 88, 91, 118
- P
- Padova 70
- Parth 75, 117
- Patrisyenler 80
- Paulus Aemilius 35, 115
- Perseus 35, 115
- Pers ülkesi 68
- Phasin 75
- Phocideli 70
- Pirene dorukları 69
- Platon 41, 52, 80
- Polybius 11, 14, 95, 96, 100, 104, 105, 112
- Pompeius, Cnaeus 36, 47, 48, 51, 74, 88, 116
- Pontus 68
- Pulvillus 35
- Pythia 31; ~'nın tanrısal esintileri 31
- R
- Regulus, Atilius 77, 80, 81
- Roma 7, 19, 22, 23, 24, 28, 29, 35, 36, 37, 38, 47, 53, 70, 77, 80, 90, 96, 105, 113, 115, 116, 117, 120; ~kültürü 19; ~'nın tarihi 19; ~ İmparatorluğu 70, 113
- Romulus'un kulübesi 73
- Rostre'lar kürsüsü 37
- ruh 19, 20, 21, 26, 35, 45, 54, 55, 68, 72, 73, 75, 78, 79, 82, 89, 91, 92, 98, 103, 105, 106; ~ metaneti 75; ~un dinginliği 12; ~u berkitmek 114
- S
- sabır 34, 66
- sadakat 100
- sadık mümin 82
- sağduyu 76, 77, 86, 87, 89
- samimiyet 84
- Samnit 77
- sarsıntı 63
- Scipio 80, 115
- Scipion 35, 38, 55

- Secundus, Satrius 17, 51
sefalet 80, 100
sefil 73, 82
Seianus 17, 19, 37, 51, 52
Senato 17, 80
Serifos 67
servet 83
sevgi 7, 19, 63, 88, 98, 100, 101, 113
sevinç 24, 33, 52, 72, 87, 109
sevmek 100
Sextus Pompeius 116
Sezar 23, 36, 48, 74, 88, 98, 100,
101, 103, 104, 105, 108, 112, 113,
114, 116, 119
sığınak 65, 70, 87, 103
sıkıntı 32, 63, 66, 79
sızlanma 104
Sicilya 40, 120
sineye çekme 86
Sirocco 40
Sirte 56
Sokrates 50, 81, 82
sonsuzluk 108
Stoacılar 80
Sulla 34, 71
sürgün 14, 41, 50, 66, 67, 69, 73, 74,
78, 79, 81, 82, 86; ~ yeri 67, 78
Syracusa 40, 41, 42
- Ş
şefkat 24, 83, 88
- T
talih 30, 31, 32, 34, 36, 39, 45, 46,
57, 62, 63, 65, 66, 72, 78, 84, 86,
87, 88, 89, 98, 99, 100, 103, 107,
108, 112, 113, 116, 118, 119, 120,
121; ~in acımasızlıkları 88; ~in cil-
veleri 107; ~ten yakınmama 104
talihsizlik 34; ~in yükü 120
Tanrı 35, 58, 71, 72, 77, 79, 87, 106
tanrılarının öfkesi 35
tanrısalılık 68
tapınak 73, 121
tarih 105
taziye 102
tedirginlik 79
temel kurallar 21
tevekkül 117, 119
Tiber Irmağı 70
Tiberius 17, 24, 37, 38, 51, 113, 117
toplumsal sınıf 21
toprak işleri 73
torun 32, 89
töz 68
trajik ölüm 117
Triumvira 117
Triyanlar 69
Truva Savaşı 70
tutku 45, 52, 81
- U
ulusal edebiyat 19
umutsuzluk 14, 101; ~a 21, 65, 66
- Ü
üstünkörü bilgi 87
üstün ruh 52
üzülmek 26
üzüntü 13, 24, 26, 36, 63, 84, 100,
103, 105; ~ kaynakları 100
- V
Varro, Marcus T. 71 82, 88, 117
vazgeçme noktası 98
vefalı kalp 89
Viator 115
Virgilius 40, 95, 105, 111
- Y
yabancı toprağa yerleşme 69
yağcılık 95
yalnızlık 45, 90
yara 63, 64, 84, 117
yarar 31, 48, 70, 76, 99, 101
yardım 63, 88, 113, 114
yargıçlık 82
yas 24, 27; ~ perdeleri 118
yasak 29, 86, 103
yaşam 29, 39, 40, 48, 111; ~ süresi 49
yaşlılık 49
yazgı 26, 30, 39, 49, 57, 118; bel bü-
ken ~ 86
yetim 89
yılginlık 64
yıpratıcı kıskançlık duygusu 107
yok oluş 38, 53
yoksulluk 45, 67, 75, 76, 77, 78, 79,
80, 81
yöntem 21

Yunanistan 69
Yunanlılar 35, 69, 71
yurттаş 20, 71, 80, 82, 115
yuva 73
yükümlülük 99

Z
zayıf nokta 99
zekâ keskinliğı 87
zenginler 79
Zenon 80
zorunluluk 72